

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 7 februari 1944 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1943.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågasvarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarier, vilka år 1943 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner under året, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte hava på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet tillhanda.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelar militieombudsmannen Ivar Lamech Wieslander till en början att han åtnjutit semester dels avseende år 1942 från och med den 29 mars till och med den 1 april och från och med den 17 till och med den 29 maj 1943, dels ock avseende år 1943 från och med den 1 juli till och med den 11 augusti och från och med den 9 till och med den 11 september. Jämlikt 17 § första stycket i den för militieombudsmannen gällande instruktionen har militieombudsmansämbetet under nämnda tider föreståtts av militieombudsmannens ställföreträdare rådmannen Joel Christer Halvar Lech. Med stöd av bestämmelserna i 17 § andra stycket i instruktionen har Wieslander uppdragit åt Lech att under tiden från och med den 15 november till och med den 4 december och från och med den 13 till och med den 22 december 1943 förrätta de å militieombudsmansämbetet ankommande göromålen med undantag av vissa ärenden. Under sistnämnda tid har Wieslander handlagt följande ärenden, nämligen d.nr 696, 917, 1103, 1180 och 1283/1942 angående permission för sjukanmälda och sjukskrivna, d.nr 1175/1942 angående försummelse i fråga om anmälan till familjebidragsnämnd, d.nr 1322/1943 angående reglering av uppsägningstid i antagningsbevis för e. o. tjänstemän, d.nr 1607/1943 angående hemlighållande av anbudshandlingar inom försvarets förvaltning, d.nr 1999/1943 om permissionsförbud och om permission för den som står under rapport för förseelse,

d.nr 2000/1943 angående jämkning i gällande föreskrifter om permission samt d.nr 2001/1943 angående införande av närmare föreskrifter rörande krigsmäns skyldigheter i nykterhetsavseende.

Enligt vad i berättelsen härefter omförmäles hava under år 1943 inspektionsresor av militieombudsmannen företagits till Örebro, Skaraborgs, Gävleborgs, Västernorrlands och Stockholms län, varjämte militieombudsmannen inspekterat vissa truppförband och anstalter i Stockholm.

Vid inspektionerna har militieombudsmannen biträtt av byråchefen och byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen. För granskningen av vissa kassaförvaltningars räkenskapshandlingar har militieombudsmannen såsom biträde anlitat en intendenturofficer. Därjämte har vid vissa inspektioner en byggnadssakkunnig officer biträtt. Vid inspektionen av truppförband ha krigsrättsprotokollen, protokollen angående disciplinära bestraffningar, de militära straffregistren, anteckningsböckerna över meddelade tillrättavisningar, kassaförvaltningens räkenskapshandlingar samt handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelsen granskats. Tillika har uppmärksamhet ägnats åt värden av kaserner och materiel, åt hygieniska förhållanden, utspisningen och omhänderthavandet av de värnpliktigas ransoneringskort samt åt socialvärden. I samband med inspektionerna av truppförband ha även arrestlokalerna besökts.

Över de under året handlagda ärendena meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1943 års lagtima riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1943 från år 1942 balanserade ärenden till ett antal av 371

Under år 1943 tillkommo ärenden till följande antal:

enligt allmänna diariet 2 075
enligt diariet över hemliga ärenden 125

Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1943, utgör alltså 2 571

De ärenden, som tillkommit under år 1943, utgöras av:

ärenden inkomna från myndighet 161
klagomål eller framställningar från enskilda 1 561
ärenden uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning 456
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m. 22

Summa 2 200

Av de från år 1942 balanserade 371 ärendena ha 212 utgjorts av klagomål eller framställningar från enskilda samt 116 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning

m. m. Två ärenden tillhörde gruppen »militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.». 41 ärenden hade inkommit från myndighet.

Till behandling under år 1943 ha alltså förelegat 202 ärenden, som inkommit från myndighet, 1 773 klagomål eller framställningar från enskilda, 572 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskningar m. m. samt 24 organisations- och förvaltningsärenden, tillhopa 2 571 ärenden.

Av dessa ärenden ha	
till annan myndighet hänvisats	91
utan åtgärd avskrivits	33
på grund av återkallelse avskrivits	17
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	1 564
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna	206
föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd	78
föranlett framställning till Konungen eller till departementschef ...	12
föranlett annan åtgärd	192
och äro vid 1943 års utgång	
under utredning	247
på militieombudsmannens prövning beroende	131
	<hr/>
	Summa 2 571

Av hela antalet under år 1943 till behandling föreliggande ärenden (2 571) ha under året slutbehandlats 2 158 medan till följande år balanserats 413.

Av de anhängiggjorda åtalen (därmed jämförliga ärenden) voro vid 1943 års början ännu icke slutligt prövade	34
anhängiggjordes under år 1943	44
	<hr/>
	Summa 78

Av dessa åtal	
ha under året slutligen avgjorts	51
äro vid årets slut på prövning beroende	27
	<hr/>
	Summa 78»

I anslutning till denna översikt anför militieombudsmannen:

»Antalet under 1943 till behandling föreliggande ärenden, 2 571, är det högsta som någonsin förekommit hos militieombudsmannen. Det må nämnas att antalet ärenden, vilket under 1928 var 208 och sista fredsåret 1938 uppgick till 568, under 1942 stigit till 2 032. Orsakerna till den starka ökningen av ärendena torde vara de efter krigsutbrottet rådande särskilda förhållandena. Att någon försämring skulle ha inträtt i förhållandet mellan befäl och manskap har icke förmärkts. Den stora ökningen av antalet ären-

den som föranlett åtal och därmed jämförliga åtgärder torde i huvudsak bero på att olika förseelser numera i större utsträckning än tidigare komma till militieombudsmannens kännedom. I det stora hela har jag under det gångna året liksom förut såvitt angår mitt verksamhetsområde fått ett gott intryck av befälskårerna och deras arbete vid krigsmakten.»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor:

redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder,

redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd, samt

redogörelse för vissa framställningar, som av militieombudsmannen gjorts till Konungen m. m.

Vad angår åtalen ha redogörelser ansetts böra lämnas endast för sådana, vilka, såvitt vid ämbetsberättelsens färdigställande varit känt, under året prövats av första domstol. Med hänsyn bland annat till det stora antalet mål har även i denna berättelse en avsevärd förkortning av redogörelserna genomförts i förhållande till åren före 1942.

I avdelningen »vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd» ha huvudsakligen medtagits sådana ärenden, vilka på grund av de däri föreliggande spörsmålen ansetts ha intresse utöver de enskilda fallen.

Under rubriken »Redogörelse för vissa framställningar till Konungen» redogöres för de åtgärder, som vidtagits i anledning av åtta tidigare av militieombudsmannen till Konungen avlåtna skrivelser. Vidare omförmälas av militieombudsmannen nedannämnda dagar under år 1943 till Konungen avlåtna framställningar, nämligen

den 7 oktober angående förläggningsförhållandena vid Svea livgarde;

den 4 december angående jämkning i gällande föreskrifter rörande permission; samt

den 4 december angående införande av närmare föreskrifter rörande krigsmäns skyldigheter i nykterhetsavseende.

Därjämte redogöres under sistnämnda avdelning för sex av militieombudsmannen under år 1943 till Konungen avgivna yttranden, nämligen

den 15 januari över framställning om ändringar i lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff;

den 15 januari över framställning om förbättrade avlöningsförmåner m. m. för krigsdomare och auditörer;

den 6 mars över framställning angående krigsartiklarnas tillämpning m. m.;

den 16 juli över framställning om vissa ifrågasatta ändringar i strafflagen för krigsmakten;

den 3 augusti över förslag rörande jämkning av det belopp, värnpliktig skall vid kvittning mot kronans fordran äga behålla; samt

den 8 oktober över förslag till förenklad handläggning av ärenden angående förlust eller skada å kronans egendom.

Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 3 februari 1944.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Karl Emil Johanson**, *Karl Johan Olsson*, *Ahlkvist*, *Krügel**, *Siljeström*, *Lodenus* och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Olsson* i Mellerud, *Lindberg**, *Landgren*, *Nilson* i Eskilstuna och *Andersson* i Mölndal, fröken *Öberg* samt herrar *Sundqvist* och *Johansson* i Mysinge.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.